

Yttrande över förslag till ändrade regler om markavståenden enligt jordförvärvslagen

Svenska kyrkan förvaltar mer än 460 000 hektar skog i hela landet genom de så kallade prästlönetillgångarna (PLT). Enligt svensk lag har prästlönefastigheter och prästlönefonder (prästlönetillgångar) till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse.

Prästlönetillgångarna ska förvaltas så att andlig, ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet balanseras. Förvaltningen av prästlönefastigheter ska utifrån lokala förutsättningar bidra till att skapa ett varierande och multifunktionellt landskap med en mångfald av brukningsmetoder.

Svenska kyrkans synpunkter

Svenska kyrkan avstyrker huvudförslagen. Sammanfattningsvis anser Svenska kyrkan att förslagen riskerar att försvåra naturvårdsarbetet i landet. Risken är att naturvårdsarbetet blir sämre och mindre effektivt på grund av de högre kostnader som uppstår när möjligheten att kombinera naturvårdsnytta med strategisk planering av det egna markinnehavet minskar för juridiska personer. För Svenska kyrkan, som har ett spritt och fragmenterat fastighetsinnehav, innebär förslaget vidare att möjligheten att bidra med olika värden utifrån ett landskapsperspektiv minskar. Huvudförslag 2 kommer att få störst negativ effekt, men även huvudförslag 1 bedöms få tydligt negativ effekt.

Om något av förslagen skulle genomföras anser Svenska kyrkan att prästlönetillgångarna ska undantas från de nya reglerna enligt en av de alternativa och kompletterande lösningarna som redogörs för i rapporten.

Svenska kyrkans utvecklade synpunkter

Svenska kyrkan delar slutsatsen i Skogsstyrelsens analys att den nuvarande formuleringen av 6 § JFL i någon mån verkar ha haft effekter på marknaden för skogsfastigheter som inte är i linje med lagstiftningens syfte ("främjande av bosättning och sysselsättning i glesbygd") samt att det finns en risk att denna effekt ökar över tid. Svenska kyrkan anser emellertid att de negativa effekterna av de remitterade förslagen riskerar att bli så stora att regeringen inte bör

besluta enligt något av huvudförslagen. Svenska kyrkan saknar generellt sett en tillräcklig konsekvensanalys av förslagen.

Svenska kyrkan ser flera negativa effekter av huvudförslagen

- Minskade incitament för juridiska personer att bidra med mark för formellt områdesskydd. När det gäller Svenska kyrkans innehav så har under den senaste tioårsperioden över 10 000 ha produktiv skogsmark överlåtits för formellt områdesskydd. Det motsvarar 2,5 procent av arealen produktiv skogsmark, vilket är dubbelt så mycket som ökningen av formellt skyddad produktiv skogsmark i landet som helhet under perioden. Förslagen skulle med stor sannolikhet innebära ett mindre bidrag till formellt områdesskydd från Svenska kyrkan. Svenska kyrkan bedömer därutöver att risken är stor att även andra kategorier av ägare kommer bidra mindre med områdesskydd.
- Risk för totalt sett mindre omfattande och mindre funktionell naturvård då ökning av frivilligt avsatt skogsmark inte kan förväntas kompensera tillräckligt för minskningen av formellt skyddade arealer.
- Svårare och dyrare att kombinera naturvårdsnytta med strategisk planering av eget markinnehav för juridiska personer. Naturvårdsarbetet skulle i högre utsträckning behöva ske med frivilliga avsättningar och minskade kompensationsgrundande avståenden minskar möjligheten för PLT att skapa ett mer rationellt fastighetsinnehav.
- Markinnehavet inom prästlönetillgångarna är fragmenterat med nära 2 500 fastigheter på i genomsnitt ca 180 ha. Svenska kyrkan vill gärna bidra till en fastighetsstruktur som ger större möjlighet till landskapsplanering med förstärkning av grön infrastruktur och andra ekosystemtjänster. Nuvarande bestämmelser ger goda möjligheter till detta men de skulle försvåras med de föreslagna bestämmelserna.
- För Svenska kyrkans del blir det svårare och dyrare att genomföra intentionerna i den nya inriktningen för ett mer hållbart skogsbruk som nyligen antagits av kyrkomötet. Vid upplåtelse (ej överlåtelse av äganderätten) kan det ofta finnas möjligheter att utveckla andra värden och ekosystemtjänster än virkesproduktion. Denna möjlighet försvinner med båda huvudförslagen.

Vid en jämförelse mellan huvudförslag 1 och 2 blir de negativa effekterna enligt ovan större för huvudförslag 2. Om förslag 2 skulle genomföras är bedömningen att intresset att bidra till formellt områdesskydd skulle påverkas kraftigt negativt.

De negativa effekterna uppkommer till stor del på grund av att formuleringen om avstående till staten för *naturvårdsändamål (6 § 2 b,)* antingen tas bort helt (Alternativ 2) eller endast ska gälla vid avstående av äganderätten (Alternativ 1).

Svenska kyrkan anser vidare att det saknas skäl att ta bort formuleringen ”kan antas komma att avstå” i samma paragraf. Svenska kyrkan konstaterar att tillämpningen i många län fungerar väl och tillämpas på ett ändamålsenligt sätt och att det underlättar såväl myndigheternas strategiska naturvårdsarbete som strategisk planering av markinnehavet. Svenska kyrkan saknar en gedigen analys bakom förslaget att ta bort skrivningen, bland annat saknas konsekvensanalys.

Svenska kyrkans kommentarer om de alternativa och kompletterande lösningarna

Svenska kyrkan ser positivt på intentionerna bakom de förslag som övervägts och presenteras i rapporten för att motverka negativa effekter av huvudförslagen. Dock skulle de kompletterande lösningarna behöva utgöra en del av en helhetslösning som i så fall behöver utredas vidare.

En viktig utgångspunkt för alternativet att ”Begränsa bestämmelsen till vissa juridiska personer så som besparings- och allmänningsskogar” bör vara att begränsningen ska gälla även för Svenska kyrkans prästlönefastigheter. Annars är bedömningen att bidraget från Svenska kyrkan till formellt områdesskydd minskar. Om avsättningarna till formellt områdesskydd trots allt skulle fortsätta på nuvarande, relativt höga nivå inom prästlönetillgångarna eller öka ytterligare skulle effekten sannolikt bli att prästlönetillgångarnas markinnehav totalt sett behöver minska, då möjligheten att köpa från fysiska personer skulle begränsas påtagligt. Vidare skulle det strategiska arbetet med att planera prästlönetillgångarnas spridda och fragmenterade markinnehav försvåras påtagligt. Prästlönetillgångarna är en enligt svensk lag specialreglerad egendom med medeltida ursprung. Då de byggts upp under lång tid och under medverkan av hela befolkningen anses det vara ett allmänt intresse att egendomens ändamål fullföljes.

Övriga förslag

Svenska kyrkan ser generellt positivt på åtgärder som stärker förutsättningarna för en likriktad, effektiv och rättssäker handläggning av ärenden och markavståenden. Det gäller till exempel tillämpningen av femårsregeln, inklusive hur möjligheten med framtida avståenden hanteras. Tydligare myndighetsgemensamma rutiner kan här vara en lämplig väg. Svenska kyrkan ser dock vissa oklarheter i övervägandena och förslagen bör enligt Svenska kyrkan därför inte beredas vidare förrän de utretts mer.

Svenska kyrkan föreslog i remissvaret på utredningen ”Sysselsättning och boende på landsbygden, SOU 2025:82” (KS 2025-1499) ett antal ändringar i 6 § JFL. Några av dessa förslag har direkt koppling till den nu remitterade slutredovisningen och upprepas därför här:

- Aktuellt lagrum bör justeras, så att det framgår att juridiska personer får tillgodoräkna sig avstående av mark även till kommuner
- En större flexibilitet i tidsfristen för kompensationsförvärv.
- Tydliggör att tidsfristen för framtida avstående av mark är lika lång som för kompensationsförvärv

Sammantaget blir bedömningen att förslagen totalt sett gör det bli svårare och dyrare uppnå ett varierande och multifunktionellt landskap, vilket är en grundsten i Svenska kyrkans nya inriktning för förvaltningen av skog och jord.

Uppsala 15 juni 2026

På kyrkostyrelsens vägnar

Camilla Asp
Generalsekreterare

Gustaf af Ugglas
Ekonomi- och finanschef